

Arbeids- og sosialdepartementet
Postboks 8019 Dep
0030 Oslo

Deres ref
14/446-

Vår ref
G.S.

Dato
3. mars 2014

Høringsvar: Forslag til enkelte tilpasninger i deler av folketrygdens regelverk som følge av innføring av ny uføretrygd

Stortinget vedtok i desember 2011 lovendringer til ny uføretrygd som trer i kraft 1. januar 2015 jf. Lovvedtak 30. Den nye uføretrygden skal som før gi kompensasjon for varig nedsatt inntektsevne pga sykdom, skade eller lyte. Ny uføretrygd skal beregnes som 66 % av tidligere inntekt og skattlegges som lønn. Beregningsgrunnlaget skal være lik gjennomsnittlig inntekt i de tre beste av de fem siste årene før uførhet oppsto. Inntekt inntil 6 G regnes med.

Arbeids- og sosialdepartementet foreslår nå enkelte tilpasninger i regelverket. Disse gjelder bl.a

- ◆ forskriftsbestemmelser om ny uføretrygd og om omregning av uførepensjon til uføretrygd
- ◆ nye regler for reduksjon av uføretrygd, alderspensjon og ytelser til gjenlevende ektefelle under opphold i visse institusjoner
- ◆ midlertidige regler for å kombinere pensjon til gjenlevende ektefelle med uføretrygd
- ◆ endringer i minsteytelsen til en alderspensjonist som lever sammen med en uføretrygdet

For Norges Handikapforbund - NHF er det prinsipielt viktig at all tilpasning eller endringer i regelverket ikke strammer inn ytelsene til trygdemottakere.

Personer med uførhet har dårligere levekår og lever kortere enn yrkesaktive. En ikke ubetydelig andel av uføre har også lav inntekt før de blir uføre. Mange uføre har heller ingen mulighet til å bedre sine levekår fordi de ikke kan arbeide pga sykdom. Vi viser i denne sammenhengen til tall i NOU 2007:4, Rapport: «Ung og ufør» fra FFO i 2013 og «Langt igjen?» fra NOVA 2013.

De vedtatte skatte- og avkortingsreglene (for trygd og arbeid) i ny uføretrygd gir for eksempel dårligere ytelser til enslige og personer med lavere inntekter. Enslige med inntekter rundt 3,8 G kommer dårligst ut enn med dagens ordning og vil tape 7000 kr. etter skatt (UNIOs notat nr. 5 2013). Risikoen for å havne under fattigdomsgrensen er langt større i hushold hvor det kun er en forsørger enn i hushold hvor det er flere, vanligvis to forsørgere. (FAFO rapport: Barnefattigdom i Norge)

Avkortingsreglene for de som kan kombinere trygd og arbeid gir også mindre til de med lave inntekter.

På denne bakgrunnen mener NHF at tilpasninger i regelverket må ta særlige hensyn til enslige, unge uføre og barnefamilier med lavere inntekter.

Høringsnotatet sier heller ingenting om konsekvensene av ny uføretrygd og tilpasninger til andre velferdsytelser. NHF mener at det må sikres en løsning i forhold til de velferds- og støtteordninger som bygger på bruttoinntekt. Når bruttonivået i ny uføretrygden heves som kompensasjon for de nye skattereglene (fra pensjon til lønnsinntekt), vil mange uføre miste helt eller delvis bostøtten og få nye eller høyere kommunale egenandeler som for eks. til praktisk bistand. Rettigheten til disse og andre velferdsordninger bygger på bruttoinntekt. For uføre og funksjonshemmede vil dette få dramatiske konsekvenser. Mange flere vil bli tvunget til å søke sosialhjelp for å kunne dekke sine grunnleggende behov som tak over hodet og praktisk bistand.

NHF forventer at behovsprøvde ordninger som baserer seg på bruttoinntekt tilpasses endringer i ny uføretrygd slik at uføretrygdene ikke taper økonomisk. Da regjeringspartiene var i opposisjon var de veldig opptatt av dette temaet.

NHF ber regjeringen om å legge fram en løsning før ny uføretrygd trer i kraft.

Mange av forslagene i høringsnotatet har til hensikt å forenkle regelverket og saksbehandling. NHF mener at hensynet til forenkling må ikke veie tyngst hvis det får som konsekvens reduserte ytelser for uføre med lavere ytelser. Små beløp for noen, kan være store beløp for andre. Samfunnet har et ansvar for å jevne ut de økonomiske forskjellene og ikke utdype de.

Reglene for ny uføretrygd er uansett komplekse og vanskelig å forstå for mange. NHF foreslår derfor at det utarbeides forståelig informasjon om ny uføretrygd. Informasjonen bør illustreres med konkrete eksempler på hvordan fastsetting og beregning av uføretrygd skjer i ulike situasjoner. NHF mener ellers at det er positivt at reglene samles i lov og forskrift.

NHF har følgende innspill til enkelte punkter og forslag:

Inntekt før uførhet

NHF har ingen spesiell innvending til at fastsetting av inntekt før uførhet lovreguleres. Fordeler med lovregulering er at det kan gjøre det lettere for folk å vite om vilkårene for

fastsetting av inntekt på uføretidspunktet. Ulempen er at det er en mer krevende prosess å endre vilkårene i en lov enn i en forskrift hvis det viser seg at det blir behov for det.

Inntekt før uførhet har betydning for en person som på et senere tidspunkt kan arbeide i kombinasjon med trygd. Det er derfor viktig at i utgangpunktet tas med all pensjonsgivende inntekt.

NHF støtter forslaget om en felles hovedregel for fastsetting av inntekt før uførhet.

NHF mener samtidig at forslaget må åpne for romslige unntak for fastsetting og beregning av tidligere inntekt før uførhet. Unntaksbestemmelser må ikke ha en for streng tolkning av sykdom, skade eller lyte eller stille for strenge krav til dokumentasjon. Noen personer kan pga. helseproblemer gå over til mindre krevende og langt dårligere betalte jobber, men de vil kanskje ikke kunne dokumentere disse helseplagene før uførhet slår helt ut. Dette fordi inntektsevnes ble redusert over lengre tid enn de siste fem år.

NHF foreslår at unntaksbestemmelser gir klare føringer for en romslig praksis når de siste års inntekt ikke er representative for tidligere inntekt.

Hvilende rett

NHF støtter forslaget om nærmere bestemmelser i forskriften om hvordan hvilende rett skal gjennomføres i praksis. NHF er uenig i at kun «tungtveiende grunner» skal vektlegges når det skal sees bort fra at svar ikke er gitt. NHF mener at det kan være mange legitime grunner til at et svar ikke er gitt. Praksis må derfor ikke bli for strengt.

NHF foreslår at det sendes minst et par varslingsbrev i god tid før perioden går ut. NHF foreslår at bortfall av «hvilende rett» skal gjelde bare i de tilfeller hvor medlemmet helt åpenbart og uten rimelig grunn ikke har villet gitt noe svar.

Vilkår for særskilt minstenivå for unge uføre

NHF støtter departementets forslag om å endre endringsloven § 12-13 tredje ledd. Dette slik at dagens vilkår for rett til «ung ufør» videreføres uendret som før.

Regler for beregning av ytelser under opphold i institusjon

Forslaget innebærer at alle uavhengig av oppholdets lengde skal få redusert sine trygdeytelser fra og med den fjerde måned etter innleggelsen.

Dagens ordning er slik at hvis en person antas å ha et institusjonsopphold som er mer enn et år, blir trygdeytelsene redusert fra andre måneden etter innleggelsesmåneden.

Det er positivt at det foreslås en lengre periode med fulle ytelser under statlig institusjonsopphold, men det blir negativt for de som med dagens regler har hatt ureducerte trygdeytelser så lenge institusjonsoppholdet har vært under et år.

NHF mener at det viktigste her er at det gis klare regler for reduserte ytelser til barnefamilier og for personer som har utgifter til bolig og andre formål. Sykdom og institusjonsopphold må ikke føre til en forverring av levekårene til den enkelte og deres nærmeste familie. NHF mener at dette hensynet må også gjelde for uføre som gjennomfører straff.

Behovsprøvd barnetillegg

I høringsnotatet vises til at barnetillegget skal videreføres, men at departementet vil komme tilbake til spørsmålet om endringer i barnetillegget i forbindelse med en utredning om dagens velferdsordninger. NHF vil her understreke behovet for barnetillegget spesielt for familier med lave inntekter. Barnetillegget forhindrer lav inntekt i barnefamilier og er et godt virkemiddel for å bekjempe barnefattigdom.

Med vennlig hilsen
Norges Handikapforbund

Forbundsleder
Arne Lein

Generalsekretær
Arnstein Grendahl